

Mænd har halet ind på kvindernes levetid de sidste 35 år

Danskerne lever længere og får flere år som ældre pensionister. Siden 1950 er middellevetiden – den gennemsnitlige levetid – i Danmark steget markant for både mænd og kvinder.

I perioden fra 1950 til 2015 steg en nyfødt piges middellevetid fra 70,1 år til 82,2 år. De 12,1 år ekstra er en stigning på 17,2 pct. Hos en nyfødt dreng steg middellevetiden i samme periode fra 67,8 år til 78,1 år. De 10,3 år er en stigning på 15,2 pct.

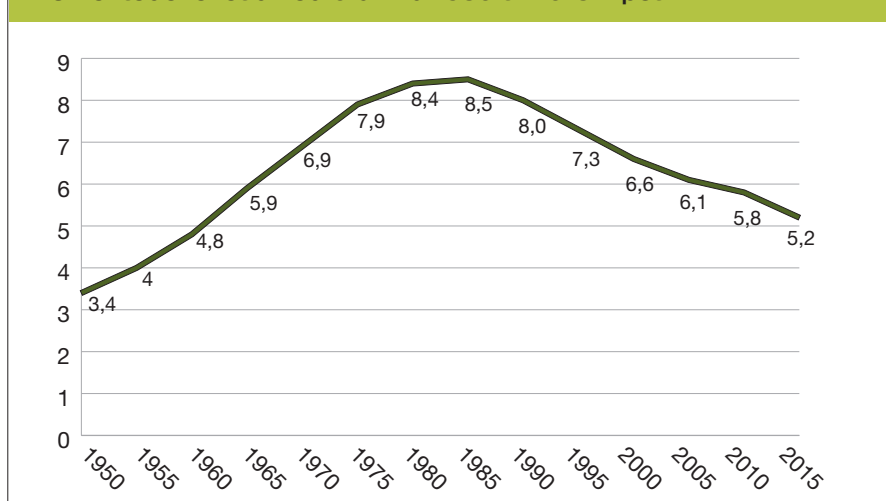
Men selvom levetiden er steget meget for både mænd og kvinder, så har udviklingen været meget uensartet over tid.

Forskellen i kønnenes middellevetid var i 1950 på 3,4 pct. Men fra 1950 og frem til 1985 steg kvindernes middellevetid dobbelt så meget som mændenes, og i 1985 kunne en nyfødt pige forventes at leve 8,5 pct. længere end en nyfødt dreng. Men siden 1985 er det mændene, som har forbedret deres levetid relativt mest, og i 2015 var kvindernes forspring faldet til 5,2 pct.

Ujævn forbedring af levetid på forskellige alderstrin

Når man skal se på udviklingen i levetiden på enkelte alderstrin, så skal man se på dødsrykningen i stedet for middellevetiden. Udviklingen i dødsrykningen

Figur 1 – Udviklingen i forskellen mellem mænd og kvinders forventede levetid ved 0 år fra 1950 til 2015 i pct.

Kilde: Danmarks Statistik tabel HISB9 og ATP 2018.

er ikke sket jævnt hen over alderstrinnene eller over tid for mænd og kvinder. Forbedringerne har været meget forskellige på de forskellige alderstrin, men også forbedringen for mænd og kvinder på samme alderstrin har været ret forskellige i de 65 år.

I de første 35 år fra 1950-1985 oplevede mændene "kun" en forbedring i den samlede levetid på 5,4 pct. Forbedringen skete i høj grad på de yngste alderstrin – dødsrykningen steg sågar for de 60 og 70-årige. Derimod var reduktionen i dødsrykningen noget mere jævnt

fordelt udover alderstrinnene i perioden 1985 til 2015 for mændene.

Kvindernes mønster er meget anderledes end mændenes. Ikke bare fordi kvinderne oplevede den største forbedring i perioden fra 1950 til 1985, men også fordi kvindernes reduktion i dødsrykningen var fordelt ud over alle alderstrin i begge perioder, og forbedringerne lå i de to perioder også på nogenlunde samme niveau.

Sygdom, livsstil og biologi påvirker

Siden midten af 1900-tallet er forskel- ▶

len på mænds og kvinders middellevetid øget fra omkring 2-3 år til en forskel på mellem 5 og 8 år i alle vestlige lande. Forskellen var størst i 1970'erne og i 1980'erne, mens der de seneste årtier er set tegn på en indsnævring af forskellen.

Der er ikke én, men mange forskellige teorier om og forklaringer på forskellene i mænd og kvinders sygelighed og dødelighed. Ingen af forklaringerne kan stå for sig selv, men indgår i et komplekst samspil. Nedenfor omtales en række af forklaringsmodellerne, idet der sondres mellem forklaringer og teorier med vægt på sygdomme, livsstil og biologiske forhold.

Sygdom: Indtil 1950'erne havde mænd og kvinder fx samme kræftdødelighed, hvorefter mændenes kræftdødelighed begyndte at stige mere end kvindernes og er blevet ved med at være højere end kvindernes. Fra starten af 1940'erne begyndte antallet af dødsfald på grund af hjertesygdomme at stige kraftigt frem til midten af 1980'erne – især blandt mænd. I 1985 var det årsag til hvert tredje dødsfald. Herefter er hjertesygdomme mindsket blandt dødsårsagerne. Netop færre hjertedødsfald har været en del af forbedringen af middellevetiden siden 1980'erne. Forebyggelse af sygdommene og bedre helbredsmetoder har generelt haft en synlig effekt på levetiden.

Livsstil: Mænd har generelt dårligere sundhedsvaner end kvinder. Det gælder rygning, alkoholforbrug, kost, overvægt og brugen af euforiserende stoffer. Kun når det gælder fysisk aktivitet har mændene bedre sundhedsadfærd end kvinderne. Til gengæld bruger mænd ikke sundhedssystemet i samme omfang som kvinder. Det kan blandt andet tyde på, at danske mænd oftere ignorerer tidlige sygdomstegn og udsætter besøg

hos lægen i de tidlige faser af sygdommens udvikling, hvilket i nogle tilfælde kan mindske muligheden for helbredelse og overlevelse. For alkohol- og stofmisbrug blev kønsforskellene større frem til 1980 med overvægt af mænd. Men de seneste 10 år er alkoholforbruget faldet - og mest for mændene.

Biologi: Også gener og hormoner kan ifølge flere undersøgelser have betydning for helbred og dødelighed. Således er der teorier om, at østrogen har nogle gavnlige virkninger på fx skadelige fedtstoffer i blodet og øger den gode kolesterol. Andre teorier mener at testosteron virker immunreducerende. Allerede i spædbarns- og barnealderen har drenge en større sygelighed pga. infektionssygdomme og deres dødelighed er højere end pigers.

Indtil videre er der altså ingen enkelt forklaring på mænds højere dødelighed, og det er uvist, om mændene en dag indhenter kvindernes forspring i levetid.

Spørger man forfatteren til flere af de store udregninger om dødelighed og levetid i Danmark, professor Knud Juel fra Statens institut for Folkesundhed, om, hvad der har karakteriseret udviklingen i mænd og kvinders levetid siden 1950, så svarer han:

”I perioden 1850-1950 lå kvindernes middellevetid meget konstant omkring 2 til 3 år højere end mændenes. Det var først fra omkring 1950, at kvinder og mænds levetider begyndte at udvikle sig meget forskelligt. En af de vigtigste årsager til udsvingene var begyndende forskelle i adfærd. Det gjaldt rygning, alkohol, bilkørsel med mere, som fik forskellen i middellevetiden til at stige fra 2,3 år i 1950 til 6 år i 1985.

Sådan har vi regnet

Data om middellevetider er fra Danmarks Statistikbank tabel HISB 9. Den forventede middellevetid er baseret på det aktuelle dødeligheds-mønster og afviger derfor fra en middellevetid opgjort for en kohorte.

Igennem analysen bruges levetid og middellevetid som hentydende til det samme.

I perioden 1950-1985 tillagde mændene sig flere dårlige vaner, som fik mændenes middellevetider til at udvikle sig langsommere end kvindernes. Op igennem 1970'erne begyndte kvinderne at tage nogle af mændenes dårlige vaner til sig, samtidig med at mændene var hurtigere til at kvitte smøgerne end kvinderne var. Det betød, at mændenes middellevetid begyndte at hale ind på kvindernes efter 1985 og har gjort det lige siden.”

Kilder:

Danmarks Statistik – 2015. Kvinder og Mænd i 100 år – fra lige valgtret mod ligestilling.

Kaare Christensen og Knud Juel – 2007. Helbred og dødelighed hos mænd og kvinder – et paradoks. Ugeskrift for læger 169/25.

Knud Juel – 2004. Dødeligheden i Danmark gennem 100 år, 2004. Statens Institut for Folkesundhed.

Kjøller M, Juel K og Kamper-Jørgensen – 2007. SIF – Folkesundhedsrapporten 2007.